

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

DEPARTAMENT WYCHOWANIA I KSZTAŁCENIA INTEGRACYJNEGO

Warszawa, 25 stycznia 2017 r.

DWKI-WPB.4017.5.2017.KK

Pani
Paula Sawicka
Przewodnicząca Rady Programowej
Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi
i Ksenofobii *Otwarta Rzeczpospolita*

Pan
Marek Gumkowski
Prezes Zarządu
Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi
i Ksenofobii *Otwarta Rzeczpospolita*

Pan
Damian Wutke
Sekretarz
Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi
i Ksenofobii *Otwarta Rzeczpospolita*

Szanowni Państwo,

dziękuję bardzo za przesłanie listu otwartego z dnia 11 stycznia 2017 r. do Ministra Edukacji Narodowej dotyczącego używania symbolu krzyża celtyckiego i hasła „White Pride” oraz rozpowszechniania tych symboli w szkołach i placówkach oświatowych.

Odpowiadając na wyrażony przez Państwa apel w liście otwartym w zakresie potępienia prób rasistowskiej agitacji w placówkach oświatowych uprzejmie informuję, że obowiązkowym zadaniem szkół i placówek oświatowych jest podejmowanie odpowiednich działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Odnośnie propagowania publicznego faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa lub nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, przepisy art. 256 Kodeksu karnego¹ w § 1 przewidują kary grzywny, kary ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. ww. art. 256 Kodeksu karnego wskazuje, że tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 *albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.*

¹ j.t: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137, z późn. zm.

Według § 3. ww. art. 256 nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd orzeka przepadek przedmiotów, o których mowa w § 2, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

Ponadto przepis art. 257 Kodeksu karnego przewiduje także karę dla osoby publicznie znieważającej grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Zgodnie z preambułą ustawy o systemie oświaty¹ *nauczanie i wychowanie - respektując chrześcijański system wartości - za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.* Powołane stwierdzenia stanowią w istocie punkt odniesienia, a także zbiór wytycznych, według których powinna być zorganizowana i realizowana działalność edukacyjna szkoły.

Celem i zadaniem każdej szkoły powinna być dbałość o wszechstronny rozwój młodego człowieka, między innymi poprzez kształtowanie poczucia tożsamości kulturowej, lokalnej i narodowej, postaw patriotycznych, rozbudzanie zainteresowań kulturą regionu i życiem lokalnym.

Przepisy ustawy o systemie oświaty gwarantuje szkołom szeroki zakres autonomii.

W myśl art. 34 b ww. ustawy, organ prowadzący szkołę jak również organ sprawujący nadzór pedagogiczny mogą ingerować w działalność szkoły wyłącznie w zakresie i na zasadach określonych w ustawie. Zatem, z wielką uwagą i rozważą dyrektorzy powinni nadzorować kierowane przez nich szkoły, by nie dochodziło do sytuacji, iż zaproszeni goście będą prowadzili rozmowy/pogadanki, na których przywoływane będą treści, które mogą odwoływać się do braku tolerancji, czy szerzenia postaw społecznie negatywnych. Kluczową rolą do spełnienia przez każdą szkołę jest osiągnięcie przez nią celów kształcenia i wychowania, które z kolei odnoszą się do kształtowania refleksyjnej postawy wobec człowieka, jego natury, powinności moralnych i różnorodnych sytuacji życiowych. Natomiast dyrektor szkoły powinien być nie tylko formalnym, ale także i nieformalnym przywódcą w wypełnianiu przez szkołę jej roli.

¹ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j. t.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, z późn. zm.).

Cele i zadania wychowawcze szkoły oraz treści nauczania, dostosowane odpowiednio do poszczególnych etapów kształcenia i typów szkół, określa podstawa programowa kształcenia ogólnego². Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia – szkoła wprowadza uczniów w świat wiedzy, dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny.

Jednym z podstawowych celów kształcenia ogólnego w szkole podstawowej jest kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje także odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Zadania wychowawcze szkoły określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego są uwzględniane w programach nauczania i szkolnym programie wychowawczym.

Cele i treści nauczania z zakresu edukacji antydyskryminacyjnej podstawa programowa uwzględnia na wszystkich etapach kształcenia i są one dostosowane odpowiednio do wieku, doświadczeń społecznych oraz możliwości poznawczych uczniów.

Począwszy od wychowania przedszkolnego, dzieci uczą się przede wszystkim odróżniania dobra od zła oraz tego, że nie należy wyszydzać i szykanować innych.

Cele wychowawcze szkół wskazują na rozwijanie umiejętności dostrzegania cech indywidualnych własnych i najbliższych osób, rozumienia człowieka jako osoby, poszanowania godności człowieka, przyjmowania odpowiedzialności za siebie i innych oraz dokonywane wybory moralne, stosowania zasady harmonijnego współistnienia oraz rozwijania kompetencji społecznych. Nacisk położono na wychowywanie dziecka w poczuciu, że wszyscy ludzie mają równe prawa.

W ramach treści nauczania przedmiotu *historia i społeczeństwo* w szkole podstawowej ujęte są m.in. wymagania dla uczniów uprzejmego i tolerancyjnego zachowania, praw i obowiązków szkolnych, sprawiedliwych postępowań, przykłady konfliktów między ludźmi i sposoby ich rozwiązywania, a także treści nauczania dotyczące Polski w okresie II wojny światowej.

Na kolejnym etapie kształcenia w gimnazjum podstawa programowa w zakresie przedmiotu np. *wiedza o społeczeństwie* także zawiera zagadnienia nieaprobowanych przez siebie zachowań grupy, przeciwstawianie się przejawom nietolerancji, prawa obywateli i skutki ich łamania.

Natomiast w treści przedmiotu *historia* dla szkół ponadgimnazjalnych podstawa programowa poszerza ten zakres również o te dotyczące kryzysów demokracji, systemów totalitarnych, społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej,

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r., poz. 977, z późn. zm.)

faszystów włoskiego i nazizmu, ich charakterystykę i cele imperialne, genezę II wojny światowej.

Podstawa programowa zaleca m.in. stosowanie przez nauczycieli aktywizujących metod nauczania, na przykład organizowania wycieczek edukacyjnych, spotkań z ciekawymi ludźmi, w tym przedstawicielami różnych grup społecznych (sportowców, ludzi kultury, w tym artystów, itp.).

Tematyka tych spotkań i zakres przekazywanych treści powinny być spójne z realizowanym w szkole programem wychowawczym lub programem nauczania danego przedmiotu. Zgodnie z art. 53 ustawy o systemie oświaty uchwalenie, w porozumieniu z radą pedagogiczną, programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki należy do kompetencji rady rodziców.

Należy podkreślić, że działalność wychowawcza szkoły podlega nadzorowi i ocenie ze strony organu sprawującego nadzór pedagogiczny, z uwzględnieniem podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, ogłaszanych przez Ministra Edukacji Narodowej na każdy rok szkolny oraz z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 21 a ustawy o systemie oświaty i w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz. U. z 2015 r., poz. 1214). Nadzór pedagogiczny nad szkołami sprawują właściwi terytorialnie kuratorzy oświaty. W szkole lub placówce nadzór pedagogiczny sprawuje dyrektor.

Biorąc powyższe przepisy pod uwagę należy stwierdzić, że przepisy prawa oświatowego gwarantują podejmowanie właściwych działań dotyczących treści prezentowanych w trakcie procesów dydaktyczno-wychowawczych oraz działań profilaktycznych w szkołach i placówkach oświatowych. Natomiast, tak jak w każdej dziedzinie życia, a tym bardziej w oświacie – potrzebne jest właściwe i zgodne z prawodawstwem wypełnianie przez każdego człowieka/nauczyciela/dyrektora swojej zawodowej i ludzkiej roli.

Z wyrazami szacunku,

Joanna Wilewska
Zastępca Dyrektora
Departament Wychowania i Kształcenia
Integracyjnego
/ – podpisany cyfrowo/